קדושת לוי — מטות

איש כי ידור נדר (במדבר ל, ג). עיין בשערי אורה שפירש נדר נו"ן דר. הכלל, הנו"ן מורה על אמונת ישראל שהקדוש ברוך הוא ברוב רחמיו משגיח בכל עת ובכל רגע על כל העולמות ולא נעדר חס ושלום השגחתו אפילו רגע אחד מכל העולמות וזה שנמצא אות נו"ן הפוכה בתורה שמורה על הסתכלות והשגחות על העולמות הבורא ברוך הוא. וכן תמצא אות הנו"ן הפוכה בפסוק (איוב לח, א) ויען ה' את איוב מן הסערה ששם מבואר שאמר הקדוש ברוך הוא לאיוב איך לא נעדר השגחתו מכל הברואים. וזהו שאמרו רבותינו ז"ל (נדרים ח.) נדר חל על דבר מצוה, רצה לומר כיון שרואה השגחת הבורא על העולמות אז משער בנפשו איך ומה להתנהג עצמו לאסור אפילו דבר המותר לכל ודו"ק:

לאסור איסר על נפשו (במדבר ל, ג). נראה פירוש שאסור לידור שום נדר רק כשיצרו מתגבר לעבור עבירה אזי מותר לידור ולישבע כמו שעשה בועז ליצרו שנשבע חי ה' (רות ג, יג) וזהו פירוש לאסור איסר, היינו שנדר הוא איסר על נפשו והוא נשבע לבטל יצרו:

לא יחל דברו ככל היוצא מפיו יעשה (במדבר ל, ג). מי שאינו עושה דבורו חולין עושה תקונים בכל היוצא מפיו ויגזור אומר ויקם לו צדיק מושל ביראת אלהים על ידי שמירת ברית הלשון. וזהו מטות שיוכל להטות מדותיו של הקדוש ברוך הוא מדין לרחמים:

או יבואר, לא יחל דברו ככל היוצא מפיו יעשה. ונראה על פי המדרש על פסוק איש כי ידור נדר לה', הדא דתימא ימינו כצל עובר. פירוש, כי איתא (נדרים י:) שאסור לומר לה' קרבן רק קרבן לה', שמא ימות קודם שיאמר קרבן ויוציא חס ושלום שם שמים לבטלה. וכאן אמר הכתוב נדר לה', ולא כתיב לה' נדר כנ"ל שמא ימות קודם. וזהו שאמר המדרש הדא דתימא ימינו כצל עובר. ואיתא פלוגתא בגמרא (שם ט.) באם טוב שתדור הגם שתשלם וסובר רבי מאיר הגם שישלם אף על פי כן אינו נכון שידור. זהו פירוש הפסוק איש כי ידור, צריך לומר נדר לה' ולא לה' נדר, משום שמא ימות קודם שיאמר קרבן או נדר, אם כן כיון שאין לאדם ליחל אפילו על דבר אחד שיאמר איך ידוע הוא לו שכל היוצא מפיו יעשה והודיענו הכתוב שאין לידור כלל:

וידבר משה אל העם לאמר החלצו מאתכם אנשים ויהיו על מדין לתת נקמת ה' במדין (במדבר לא, ג). כי מי שרוצה לעשות מלחמות כשיסמוך על ה' אז בוודאי יצליח במלחמה כשלא יתכוין לטובות עצמו רק לעשות רצון הקדוש ברוך הוא. והפירוש הוא כך, החלצו מאתכם שלא ילחמו להנאת עצמם אז בוודאי יהיו על מדין ויצליחו כשיתכוונו לתת נקמת ה' במדין ולא להנאת עצמם:

ויהיו על מדין, הכלל, זה שהוא למטה אינו יכול לעשות מלחמה עם מי שהוא למעלה ממנו וכאן כשחטאו ישראל בנשי מדין אז היה מדין למעלה וכאן שצוה ה' לעשות מלחמה עם מדין ולכבוש

אותם צריכין ישראל להיות במעלה גדולה כדי להיות הם למעלה על מדין בכדי שעל ידי זה יכבשו אותם ויכלו לעשות מלחמה אתם. וזהו ויהיו על מדין:

ויצבאו על מדין כאשר צוה ה' את משה (במדבר לא, ז). הכלל, בזה המלחמה היה יכול להיות מחשבה זרה בכדי שעל ידי זה יוכלו וישיגו רכוש גדול וביזה גדולה כאשר היה באמת בסוף שהיה להם רכוש גדול ושללו ביזה גדולה ממדין מזה המלחמה. אבל באמת כאשר לחמו לא היה להם זה הכוונה כלל, רק כל כוונתם היה מחמת צווי ה'. וזהו ויצבאו על מדין כאשר צוה ה' את משה: